

Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 36–48 Aylık Çocukların Bilişsel Gelişim Düzeyleri¹

Oya RAMAZAN², Sevinç DEMİR³

ÖZET

Araştırmada, MEB 2006 Okul Öncesi Eğitim Programında öngörülen 36–48 aylık çocukların bilişsel gelişim özelliklerine örneklemin ne derece sahip olduğunu ortaya koymak amaçlanmıştır. Tarama modelinde desenlenmiş olan bu araştırmanın örneklemini, 2009–2010 eğitim-öğretim yılında Kütahya il merkezindeki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 36–48 aylık 53 çocuk oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan Bilişsel Gelişim Değerlendirme Formu (BGDF) ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde ikili gruplar arasındaki ilişkiye bakmak amacı ile t-testi, ANOVA ve Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre örneklemin BGDF'nin 1. ve 2. uygulamaları sonucunda aldıkları puanlar cinsiyet, devam ettikleri okul türü, okul öncesi kurumuna devam etme süresi, annenin yaşı, annenin çalışma durumu, babanın yaşı, babanın öğrenim durumu, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, ailenin ekonomik durumu değişkenlerine göre farklılaşmamaktadır. BGDF 1. ve 2. uygulama sonucunda alınan puanlar annenin öğrenim durumu değişkenine göre birinci uygulamada değil, ancak ikinci uygulamada farklılaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, MEB 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı, Bilişsel Gelişim

Cognitive Development Levels of 36-38 Month-Old Children Attending a Pre-School Education

ABSTRACT

In this research, by evaluating whether the cognitive developmental characteristics which were predicted in the 2006 Pre-School Education Programme reflect the factors, the level of cognitive development of 36-48 month-old children was investigated. The research was figured using the Survey Method. The sample of the research consisted of 53 children in the centre of Kütahya in the 2009-2010 academic year. Data was collected by The Cognitive Development Evaluation Form (CDEF) and Personal Information Form. The purpose of observing the relationship between groups of two or over in the data analysis, t-test, ANOVA and Kruskal Wallis H-test were used. According to the findings: the scores obtained by participants as a result of first and second application of CDEF did not vary according to gender, type of school attending, and period of attending pre-school education institution, the age of mother, work status of mother, the age of father, educational status of father, number of siblings that they have, birth order in the family, and the economical status variable. Scores obtained from first and second application of CDEF did not vary with the education status of mother in first application but did vary in the second application. There are significant differences in the scores of participants between the first application and the second application, as well.

Key Words: Pre-School Education, MoNE 2006 Pre-School Education Programme, Cognitive Development

¹ Bu çalışma Yrd. Doç. Dr. Oya Ramazan danışmanlığında Sevinç Demir tarafından 2010 yılında hazırlanan "Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Giden ve Gitmeyen 4 ve 5-6 Yaş Çocuklarının 2006 Okul Öncesi Eğitim Programında Öngörülen Bilişsel Gelişim Özellikleri Açısından Karşılaştırılması (Kütahya İli Örneği) adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Yrd. Doç. Dr. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi – oramazan@marmara.edu.tr

³ Arş. Gör. Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi – demir_sevinc@hotmail.com

GİRİŞ

Okul öncesi dönem, çocuğun yaşamının temelini oluşturur. Çocuk bu dönemde temel alışkanlıklarını kazanmakta, yeteneklerini geliştirmekte, çeşitli deneyimlerde bulunarak sosyalleşmekte ve zihinsel becerilerini geliştirmektedir. Bu dönemde çocuğa verilecek olan eğitim fırsatları ve yetişkin desteği, çocuğun yaşama en iyi şekilde hazırlanmasını sağlar (Oktay, 2007). Okul öncesi eğitim; doğumdan zorunlu eğitim çağına kadar olan çocukların gelişim özellikleri, bireysel farklılıkları ve yetenekleri göz önünde bulundurularak çocukların sağlıklı bir biçimde fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel yönden gelişimlerini sağlayıcı, olumlu kişiliğin temellerinin atıldığı, yaratıcı yönlerinin ortaya çıkarıldığı, çocukların kendilerine güven duymalarının sağlandığı, ailelerin ve eğitimcilerin etkin olduğu sistemli bir eğitim şeklinde tanımlanabilir (Zembat, 1992). Okul öncesi eğitimin pek çok tanımı yapılmıştır. Bu tanımlara bakıldığında çoğunun ortak yanı, erken dönemde başlamasının gerekliliği ve kaçırılan fırsatların telafi edilmesinin neredeyse imkânsız olduğudur (Kuday, 2007).

Çocuklar; davranışları, duygu ve düşünceleri, gelişim özellikleri bakımından yetişkinlerden farklı, değişime-yeniliğe açık, son derece alıcı, kendilerine özgü varlıklardır (Koçak, 2001). Çocukların geleceğini belirleyecek olan temel bilgi ve beceriler yaşamın ilk yıllarında kazanılmaktadır. Çocuğun yaşamında kritik bir dönem olan okul öncesi yılların etkili ve verimli şekilde yönlendirilmesi, bir başka deyişle okul öncesi eğitimin başarısı; öğretmen, program, fiziksel koşullar, materyal, aile ve diğer kurumlarla ilişkilerin niteliği, çocukların erken dönemde zengin uyarıcılarla karşı karşıya gelmeleri, iyi bir eğitim ve iyi bir eğitim ortamı sağlanması gibi bir takım özelliklere bağlıdır (Yavuzer, 1997; Koçak, 2001; Yıldız & Perihanoğlu, 2004).

Çocuğun tüm gelişim alanlarında desteklenmesi, okul öncesi dönem eğitiminin en temel amacıdır (Zembat, 2005). Yapılan araştırmalarda 18 yaşına kadar gösterilen okul başarılarının % 33'ünün 0–6 yaşına kadar alınan eğitime bağlı olduğu, 17 yaşına kadar olan bilişsel gelişimin % 50'sinin 4 yaşına, % 30'unun ise 4 yaşından 8 yaşına kadar olduğu görülmüştür (Tekiner, 1997).

Bilişsel gelişim; zihinsel süreç içinde algılama, hatırlama, akıl yürütme, karar verme ve problem çözme gibi olgulardan meydana gelen değişikliklerin tümünü kapsar (Atkinson, Atkinson, Smith & Nolen, 1999). Ataç (1991), bilişsel gelişimi bellek ve zekâ gelişimi olarak tanımlamış: zekâyı ise olayların anlam ve ilişkilerinden sonuçlara varabilme yeteneği olarak ifade etmiştir. Bilişsel gelişim kuramı ortaya koyan Piaget (1965), bilişin gelişimiyle ilgili temel görüşlerini şöyle özetlemiştir: "Organizmanın yapısı itibariyle bireyin bir zihinsel kapasitesi vardır. Zihin, beyin ve ilgili sinirlerin fonksiyonudur. Zihnin değişme ve kendini yenileme gücüne zekâ denir. Bireyin bir de dış dünyası vardır. Dış dünya ile tecrübeler sırasında birey çevresiyle etkili bir şekilde etkileşerek kendi dışındaki bilgileri anlama yeteneğini ve bilme yöntemini geliştirir. Buna bilişin gelişimi ya da bilişsel gelişim denir" (Akt: Ülgen & Fidan, 1991). Bilişsel gelişim, her türlü gelişim alanlarıyla ilişkili ve işbirliği halinde gerçekleşen ve zekâ gelişimini de kapsayan önemli bir gelişimdir. Okul öncesi dönem çocuklarının birçok bilişsel görevi başarması beklenir. Örneğin; toplumsal ve fiziksel gerçekliğe ilişkin basit kavramları oluşturmayı öğrenme, konuşmayı öğrenme, çevredeki düzeni keşfetme, insanları ve nesnelere adlar ve kategorilerle sınıflama, bilişsel görevlerden bazılarıdır (Oğuzkan & Oral, 1987; Yörükoğlu, 1992).

İlk çocuklukta bilişsel gelişimi kolaylaştıran önemli öğelerden biri de okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlardır. Okul öncesi eğitim programları değişik şekillerde tanımlanabilir, fakat en açık şekilde "planlanmış eğitimsel deneyimlerin küçük

yaştaki çocuklar için uygun hale getirilmesidir” denebilir. Planlama ifadesine göre de programın temel amacı, eğitimin kesin hedeflerini oluşturup ortaya koymaktır (Edwards & Knight, 1994 Akt: Zembat, 2001). Okul öncesi eğitim programı, çocukların nasıl öğrendiğini gösteren anlayış üzerine kuruludur. Öğrenme süreci, belli yaşlardaki çocukların doğal ve özel ihtiyaçları hakkında bilgi edinmede, öğretmene uygun ve uyarıcı eğitimsel tecrübe sağlamada yardımcı olur. Program, çocukların ilgilerini eğitimciler tarafından uygun gelişimsel aktivitelere yönlendirmek için kullanılan bir araçtır (Hurst, 1997 Akt: Zembat, 2001).

Eğitim sistemiyle bütünlük gösteren, çocukların tüm gelişim alanlarına hitap eden, yaşa ve gelişim düzeylerine uygun bilgi, deneyim ve alışkanlıkları kazandıracak nitelikteki programların uygulanması çocuklara uygun gelişim ve öğrenme ortamı sağlarken, alana da zenginlik kazandıracaktır. Çoğu zaman programlar belirli bir kuramsal yaklaşım temel alınarak hazırlanmaktadır. Bazı programlar çocuğun sosyal gelişimine ağırlık verirken, bazıları bilişsel gelişimine ağırlık verebilmektedir. Programların çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyecek şekilde hazırlanmış olmasının yanında, çocuklar arası bireysel farklar olduğunu kabul eden bir anlayış içinde düzenlenmiş olması da önemlidir (Arı, 2005).

Bilinçli bir şekilde düzenlenen ve yönetilen okul öncesi eğitim kurumlarında oluşturulan uygun fiziksel ortam, çocukların beden sağlığını güçlendirir; zengin uyarıcı öğrenim yaşantıları, çocuğun bilişsel gelişimine yardımcı olur (Oğuzkan & Oral, 1987; Yörükoğlu, 1992). Bu nedenle 3-4 yaş çocuğunun gelişimine uygun, bilişsel yeteneklerini artırıcı, her gelişim alanında güçlü çocuklar yetiştirebilen, zengin çevre uyarıcılarıyla düzenlenmiş okul öncesi eğitim programlarına ihtiyaç vardır (Çağdaş & Yıldız, 2000).

Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı ile üniversitelerin işbirliği sonucunda 2002 yılında geliştirilen okul öncesi eğitim programı, 2006 yılında çocukların ilgi, gereksinim ve öğrenme biçimleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmiş; Talim Terbiye Kurulunun onayından geçtikten sonra uygulamaya konmuştur ve halen de uygulanmaktadır.

Amaç

Bu araştırmada, 36-48 aylık çocukların okul öncesi eğitim kurumuna başladıkları eğitim-öğretim yılının başında ve sonunda (Ekim 2009-Mayıs 2010) MEB 2006 Okul Öncesi Eğitimi Programında öngörülen bilişsel gelişim özelliklerine sahip olma düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaca ulaşmak için şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 36-48 aylık çocukların bilişsel gelişimleri cinsiyet, gidilen okul öncesi eğitim kurumunun türü, okul öncesi eğitim kurumuna gitme süresi, annenin yaşı, annenin öğrenim durumu, annenin çalışıp çalışmama durumu, babanın yaşı, babanın öğrenim durumu, kardeş sayısı, çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu, ailenin sosyo-ekonomik durumu değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?
2. MEB 2006 Okul Öncesi Eğitimi Programında öngörülen bilişsel gelişim özellikleri açısından 36-48 aylık çocukların 1. ve 2. uygulamaları (Ekim 2009-Mayıs 2010) arasında fark var mıdır?

YÖNTEM

Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 36-48 aylık çocukların, MEB 2006 Okul Öncesi Eğitim Programında öngörülen bilişsel gelişim özelliklerine sahip olup olmadıklarının incelendiği bu araştırma, tarama modelinde desenlenmiştir. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya

varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Genel tarama modelleri ile tekil ya da ilişkisel taramalar yapılabilir. İlişkisel tarama modeli; iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeye amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2006). Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Kütahya il merkezinde bulunan, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 36-48 aylık çocuklar oluşturmuştur. Araştırmada kolay ulaşılabilir durum (convenience sampling) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örneklem türü, araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmasından dolayı seçilmiştir, çünkü bu yöntemde araştırmacı yakın ve erişilmesi kolay olan bir grubu seçmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2006). Buna göre araştırmanın örnekleme, evrende yer alan okul öncesi eğitim kurumlarından dört devlet bağımsız anaokuluna ve bir Kız Meslek Lisesi uygulama anaokuluna devam eden 36-48 aylık toplam 53 çocuktan oluşmuştur.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan iki farklı araç kullanılmıştır.

Bilişsel Gelişim Değerlendirme Formu (BGDF): MEB 2006 Okul Öncesi Eğitim Programında 36-72 aylık çocukların sahip olması beklenen farklı gelişim alanlarına ait özellikler farklı yaş gruplarına (36-48 ay, 49-60 ay ve 61-72 ay) göre ayrı ayrı belirlenmiştir. Araştırmada, programa göre 36-48 aylık çocukların sahip olması öngörülen bilişsel gelişim özelliklerinin yer aldığı bu form oluşturulmuştur.

MEB 2006 Okul Öncesi Eğitim Programında 36-48 aylık çocuklar için belirlenen ve çocukların sahip olması beklenen 11 bilişsel özellik vardır; dolayısıyla Bilişsel Gelişim Değerlendirme Formu (BGDF) da 11 maddeden oluşmuştur. Bu maddeler şunlardır: Büyük-küçük, az-çok, açık-kapalı, uzun-kısa kavramlarını ayırt eder; 1'den 10'a kadar sayar; birebir eşleştirme yapar; üç küple köprü kurar; 1'den 10'a kadar olan nesnelere içinde istenen sayıdaki nesne ya da nesnelere gösterir; eksik insan resmine kol ve bacak çizerek tamamlar; üç parçalı bul-yap'ı tamamlar; renkleri tanıyıp ve eşleştirir; resmini gördüğü nesneyi tanımlar; diz, dil, boyun, kol, parmak gibi beden parçalarını gösterir; cinsiyetini ayırt eder.

Bilişsel Gelişim Değerlendirme Formu'nda bulunan maddeler "tamamen yapıyor, biraz yapıyor ve hiç yapamıyor" şeklinde değerlendirilmiştir. BGDF'deki her madde, araştırmacı tarafından örnekleme'deki her çocuğa bireysel olarak uygulanmış ve gerekli işaretlemeler yapılmıştır. Çocuk, uygulanan formdaki maddeyi 'tamamen yapıyor' ise 2 puan, 'biraz yapıyor' ise 1 puan ve 'hiç yapamıyor' ise 0 puan almıştır. Bu formdan alınabilecek en yüksek puan 22'dir.

Kişisel Bilgi Formu: Örnekleme oluşturulan çocuklar ve aileleri ile ilgili demografik bilgiler elde etmek üzere araştırmacılar tarafından hazırlanmış 11 soruluk bir formdur.

Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Bilişsel Gelişim Değerlendirme Formu (BGDF), okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 36-48 aylık 53 çocuğa iki kez uygulanmıştır. Çocukların bilişsel gelişim düzeylerinin, okul öncesi eğitim kurumunda almaya başladıkları eğitimden etkilenmeden ölçülebilmesi için BGDF'nin ilk uygulaması Ekim ayında; okul öncesi eğitim kurumunda alınan eğitimin programda öngörülen bilişsel özellikleri kazandırıp kazandıramadığını görmek için 2. uygulaması ise Mayıs ayında yapılmıştır.

Örnekleme yer alan okul öncesi eğitim kurumlarına gidilerek önce araştırmanın uygulamasına uygun çalışma ortamı oluşturulmuş, sonra örnekleme oluşturan çocuklar tek tek çalışma ortamına alınarak BGDF uygulanmıştır. Uygulamada kullanılacak materyaller önceden hazırlanmış, çalışma ortamında bulunan ve çocuğun dikkatini dağıtabilecek eşyalar kaldırılmıştır. Uygulama sırasında çocuk ve araştırmacının aynı seviyede göz kontağı kurabilecek şekilde oturmalarına dikkat edilmiştir. Uygulamalar yapılırken çalışma ortamında sadece çocuk ve araştırmacı bulunmuştur. BGDF'deki bütün maddeler (11 madde) araştırmacı tarafından örneklemedeki her çocuğa bireysel olarak sorulmuş ve verilen cevaplar doğrultusunda çocuğun maddeleri gerçekleştirilebilir düzeyi not alınarak form doldurulmuştur.

Kişisel Bilgi Formu ise örnekleme dâhil olan çocukların öğretmenlerinden alınan gelişim dosyalarından yararlanılarak araştırmacı tarafından doldurulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistikler, t-testi, ANOVA ve Kruskal Wallis-H testi gibi analizler kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde; örnekleme yer alan 36-48 aylık çocukların Bilişsel Gelişim Değerlendirme Formu'nun (BGDF) 1. ve 2. uygulaması sonucunda aldıkları bilişsel gelişim puanlarının cinsiyet, gidilen okul öncesi eğitim kurumunun türü, okul öncesi eğitim kurumuna gitme süresi, annenin yaşı, annenin öğrenim durumu, annenin çalışıp çalışmama durumu, babanın yaşı, babanın öğrenim durumu, kardeş sayısı, çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu, ailenin sosyo-ekonomik durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulguların yanı sıra çocukların bilişsel gelişim düzeylerinin 1. ve 2. uygulama arasında farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 1. Örneklemin BGDF 1. ve 2. uygulama puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

Cinsiyet	Uygulama	N	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Kız	1.	32	15.75	3.45	51	.402	.689
Erkek	Uygulama	21	16.57	10.79			
Kız	2.	32	20.25	11.02	51	.126	.900
Erkek	Uygulama	21	19.90	7.32			

Tablo 1'de görüldüğü üzere 1. ve 2. uygulamadan alınan BGDF puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile yapılan bağımsız grup t testine göre her iki uygulama sonucunda da bilişsel gelişim ile cinsiyet değişkenleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamıştır (1. uygulama $t_{(51)}=.402$, $p>.05$; 2. uygulama $t_{(51)}=.126$, $p>.05$).

Tablo 2. Örneklem BGDF 1. ve 2. uygulama puanlarının gidilen okul türüne göre karşılaştırılması

Okul Türü	Uygulama	N	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Anaokulu	1. Uygulama	41	16.21	7.91	50	.197	.845
Uygulama Anaokulu		11	15.72	4.47			
Anaokulu	2. Uygulama	41	20.92	10.79	50	1.135	.262
Uygulama Anaokulu		11	17.18	2.31			

Tablo 2’de görüldüğü gibi, 1. ve 2. uygulamadan alınan BGDF puanlarının gidilen okul türü değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile yapılan bağımsız grup t testine göre her iki uygulama sonucunda da bilişsel gelişim ile gidilen okul türü değişkenleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark (1. uygulama $t_{(50)}=.197$, $p>.05$; 2. uygulama $t_{(50)}=1.135$, $p>.05$) saptanamamıştır.

Tablo 3. Örneklem BGDF 1. ve 2. uygulama puanlarının okul öncesi eğitim kurumuna gitme süresine göre karşılaştırılması

Değişken	Uygulama	Grup	N	Var. K	ANOVA değerleri				
					KT	Sd	KO	F	p
Okul öncesi eğitim kurumuna gitme süresi	1. Uygulama	İlk yılı	46	G. Arası	43.351	2	21.675	.270	.764
		Bir yıl	2	G. İçi	4412.253	55	80.223		
		Üç yıl ve üstü	5	Toplam	4455.603	57			
	2. Uygulama	İlk yılı	46	G. Arası	133.231	2	66.616	.530	.592
		Bir yıl	2	G. İçi	6915.200	55	125.73		
		Üç yıl ve üstü	5	Toplam	7048.431	57			

Tablo 3’de 1. ve 2. uygulamadan alınan BGDF puanlarının okul öncesi eğitim kurumuna gitme süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Buna göre, 1. ve 2. uygulama sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenememiştir (1. uygulama $F=.270$, $p>.05$; 2. uygulama $F=.530$, $p>.05$).

Tablo 4. Örneklem BGDF 1. ve 2. uygulama puanlarının annenin yaşına göre karşılaştırılması

Uygulama	Annenin Yaşı	N	SO	X^2	sd	p
1. Uygulama	21–25 yaş arası	2	29.00	3.22	3	4.29
	26–30 yaş arası	24	22.83			
	31–35 yaş arası	18	31.19			
	35 ve üstü	8	26.31			
2. Uygulama	21–25 yaş arası	2	23.50	.35	3	.231
	26–30 yaş arası	24	23.19			
	31–35 yaş arası	18	32.44			
	35 ve üstü	8	23.81			

Tablo 4’te görüldüğü gibi, 1. ve 2. uygulamadan alınan BGDF puanlarının örneklemdeki çocukların annelerinin yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucuna göre gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (1. uygulama $X^2=3.22$, $p>.05$; 2. uygulama $X^2=.35$, $p>.05$).

Tablo 5. Örneklemenin BGDF 1. ve 2. uygulama puanlarının annenin öğrenim durumuna göre karşılaştırılması

Uygulama	Annenin Öğrenim Durumu	N	SO	X ²	sd	p
1. Uygulama	Okuryazar	1	17.00	3.30	3	.34
	İlkokul mezunu	6	20.25			
	Lise mezunu	20	24.95			
	Üniversite mezunu	26	30.52			
2. Uygulama	Okuryazar	1	34.50	11.22	3	.01
	İlkokul mezunu	6	11.33			
	Lise mezunu	20	23.70			
	Üniversite mezunu	26	32.87			

Tablo 5'te 1. ve 2. uygulamadan alınan BGDF puanlarının örneklemdeki çocukların annelerinin öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları görülmektedir. Buna göre gruplar arasında 1. uygulama sonucunda istatistiksel olarak anlamlı fark saptanamamış (1. uygulama $X^2=3.30$, $p>.05$); ancak 2. uygulama sonucunda istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir (2. uygulama $X^2=11.22$, $p<.01$).

Tablo 6. Örneklemenin BGDF 1. ve 2. uygulama puanlarının annenin çalışma durumuna göre karşılaştırılması

Uygulama	Annenin Çalışma Durumu	N	x	ss	sd	t	p
1. Uygulama	Çalışıyor	31	15.51	3.45	50	.717	.476
	Çalışmıyor	21	17.00	10.77			
2. Uygulama	Çalışıyor	31	21.54	10.84	50	1.219	.207
	Çalışmıyor	21	18.04	7.61			

Tablo 6'da görüldüğü üzere 1. ve 2. uygulamadan alınan BGDF puanlarının örneklemdeki çocukların annelerinin çalışma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile yapılan bağımsız grup t testine göre her iki uygulama sonucunda da bilişsel gelişim ile annelerinin çalışma durumu değişkenleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark belirlenememiştir (1. uygulama $t_{(50)}=.717$, $p>.05$; 2. uygulama $t_{(50)}=1.219$, $p>.05$).

Tablo 7. Örneklemenin BGDF 1. ve 2. uygulama puanlarının babanın yaşına göre karşılaştırılması

Uygulama	Babanın Yaşı	N	SO	X ²	sd	p
1. Uygulama	21–25 yaş arası	1	7.00	2.07	3	.558
	26–30 yaş arası	8	24.19			
	31–35 yaş arası	20	26.78			
	35 ve üstü	23	27.91			
2. Uygulama	21–25 yaş arası	1	18.00	1.50	3	.682
	26–30 yaş arası	8	28.13			
	31–35 yaş arası	20	28.13			
	35 ve üstü	23	28.63			

Tablo 7'ye bakıldığında 1. ve 2. uygulamadan alınan BGDF puanlarının örneklemdeki çocukların babalarının yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları görülmektedir. Buna göre her 2 uygulama sonucunda da gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır (1. uygulama

$X^2=2.07$, $p>.05$; 2. uygulama $X^2=1.50$, $p>.05$).

Tablo 8. Örneklem BGDF 1. ve 2. uygulama puanlarının babanın öğrenim durumuna göre karşılaştırılması

Uygulama	Babanın Öğrenim Durumu	N	SO	X^2	sd	p
1. Uygulama	Okuryazar	1	17.00	6.15	4	.18
	İlkokul mezunu	2	8.00			
	Ortaokul mezunu	1	7.00			
	Lise mezunu	16	26.00			
	Üniversite mezunu	33	29.55			
2. Uygulama	Okuryazar	1	34.50	4.80	4	.30
	İlkokul mezunu	2	10.50			
	Ortaokul mezunu	1	5.00			
	Lise mezunu	16	28.13			
	Üniversite mezunu	33	27.89			

Tablo 8’de görüldüğü gibi 1. ve 2. uygulamadan alınan BGDF puanlarının örneklemdeki çocukların babalarının öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H testine göre 1. ve 2. uygulama sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır (1. uygulama $X^2=6.15$, $p>.05$; 2. uygulama $X^2=.30$, $p>4.80$).

Tablo 9. Örneklem BGDF 1. ve 2. uygulama puanlarının kardeş sayısına göre karşılaştırılması

Uygulama	Kardeş Sayısı	N	SO	X^2	sd	p
1. Uygulama	Tek çocuk	23	26.09	2.37	3	.499
	1 kardeş	24	26.27			
	2 kardeş	4	38.25			
	3 kardeş	2	23.75			
2. Uygulama	Tek çocuk	23	26.89	4.51	3	.211
	1 kardeş	24	29.77			
	2 kardeş	4	20.38			
	3 kardeş	2	8.25			

Tablo 9’da 1. ve 2. uygulamadan alınan BGDF puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları görülmektedir. Buna göre, 1. ve 2. uygulama sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır (1. uygulama $X^2=2.37$, $p>.05$; 2. uygulama $X^2=4.51$, $p>.05$).

Tablo 10. Örneklem BGDF 1. ve 2. uygulama puanlarının ailenin kaçınıcı çocuğu olduğuna göre karşılaştırılması

Uygulama	Ailenin Kaçınıcı Çocuğu Olduğu	N	SO	X^2	sd	p
1. Uygulama	İlk	30	28.38	.63	2	.728
	İkinci	21	24.93			
	Üçüncü	2	28.00			
2. Uygulama	İlk	30	29.53	2.54	2	.280
	İkinci	21	24.50			
	Üçüncü	2	15.25			

Tablo 10’da görüldüğü gibi 1. ve 2. uygulamadan alınan BGDF puanlarının ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H testine göre 1. ve 2. uygulama sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır (1. uygulama $X^2=6.63$, $p>.05$; 2. uygulama $X^2=2.54$, $p>.05$).

Tablo 11. Örneklemde BGDF 1. ve 2. uygulama puanlarının ailenin ekonomik durumuna göre karşılaştırılması

Uygulama	Ailenin Ekonomik Durumu	N	SO	X^2	sd	p
1. Uygulama	Çok iyi	5	35.70	3.45	4	.485
	İyi	22	26.00			
	Orta	20	27.30			
	Kötü	5	25.50			
	Çok kötü	1	7.00			
2. Uygulama	Çok iyi	5	26.00	5.34	4	.254
	İyi	22	31.84			
	Orta	20	23.75			
	Kötü	5	24.10			
	Çok kötü	1	5.00			

Tablo 11’de görüldüğü üzere 1. ve 2. uygulamadan alınan BGDF puanlarının ailenin ekonomik durumu değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H testine göre 1. ve 2. uygulama sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmemiştir (1. uygulama $X^2=3.45$, $p>.05$; 2. uygulama $X^2=5.34$, $p>.05$).

Tablo 12. Örneklemde BGDF 1. ve 2. uygulama puanlarının karşılaştırılması

Uygulama	N	x	ss	sd	t	p
1. Uygulama	53	16.07	7.21	52	3.477	.001
2. Uygulama	53	20.11	9.64			

Tablo 12 incelendiğinde, 1. ve 2. uygulamadan alınan BGDF puanlarında, yani okul öncesi eğitim kurumuna giden 36-48 aylık çocukların bilişsel gelişim düzeylerinde 1. ve 2. uygulama arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark ($t_{(52)}=3.477$, $p<.001$) olduğu görülmektedir. Bağımlı gruplar için yapılan t testi ile saptanan bu bulguya göre 36-48 aylık çocukların bilişsel gelişim düzeyi sene sonunda anlamlı artış göstermiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada; Kütahya il merkezinde bulunan, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı dört devlet bağımsız anaokuluna ve bir Kız Meslek Lisesi uygulama anaokuluna devam eden 36-48 aylık çocukların (n=53) okul öncesi eğitim kurumuna başladıkları eğitim-öğretim yılının başında (Ekim ayı) ve sonunda (Mayıs ayı) MEB 2006 Okul Öncesi Eğitimi Programında öngörülen bilişsel gelişim özelliklerine sahip olma düzeylerinin karşılaştırılması ve bunun çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır.

Örneklemdeki çocukların bilişsel gelişim düzeyini belirlemek için Bilişsel Gelişim Değerlendirme Formu (BGDF) ve demografik bilgiler elde etmek üzere Kişisel Bilgi Formu araştırmacılar tarafından oluşturulmuş ve kullanılmıştır.

Bu çalışmada çocukların BGDF puanları çeşitli değişkenlere göre karşılaştırılmış; cinsiyet, gidilen okul türü, okul öncesi eğitim kurumuna gitme süresi, annenin yaşı, annenin çalışma durumu, babanın yaşı, babanın öğrenim durumu, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, ailenin ekonomik durumu değişkenleri ile BGDF 1. ve 2. uygulama puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamıştır.

Oktay ve diğerlerinin (2010) İstanbul'daki 50 devlet ilköğretim okulunun birinci sınıfına henüz başlamış, 78-83 aylık 490 öğrenci ile yapmış oldukları bilişsel gelişim ile ilgili bir çalışmada oldukça farklı sonuçlar elde edilmiştir: Bilişsel hazırbulunuşluğun cinsiyete ve kardeş sayısına göre farklılaştığı belirlenmiştir. Özcan (1996) da, ilkökul öğrencilerinin özgüvenleri, akademik başarıları ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında akademik başarının anne-baba tutumu ve cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediğini, ama ailede bulunan çocuk sayısına göre farklılık gösterdiğini; tek çocukların akademik başarısının yüksek olduğunu belirtmiştir. Oktay ve Özcan'ın çalışmalarından elde ettikleri bazı sonuçların bu araştırmanın sonuçlarından farklı oluşu örneklemin yaş grubunun farklı olmasına bağlanabilir.

Bu çalışmada bilişsel gelişim düzeyinin okul öncesi eğitim kurumuna gitme süresine göre farklılaşmadığı da bulunmuştur. Halbuki okul öncesi eğitim alma süresinin artmasının gelişimi olumlu yönde etkilediği literatürde var olan ve bilinen bir durumdur. Örneğin, Ergün'ün (2003) yaptığı çalışmada okul öncesi eğitim alma süresinin çocukların matematik yeteneği puanlarını etkilediği; en düşük puan ortalamasının en kısa süre (6 aydan az) okul öncesi eğitim almış öğrencilere, en yüksek puan ortalamasının ise en uzun süre (3 yıl ve üstü) okul öncesi eğitim almış öğrencilere ait olduğu görülmüştür. Bu çalışmada aksi bir sonuç çıkmasının nedeni, örneklemdaki 53 çocuğun 46'sının okul öncesi eğitim kurumunda ilk yılları olmasıdır diye düşünülmektedir.

Bu çalışmada, örneklemdaki 36-48 aylık çocukların bilişsel gelişim düzeylerinin babanın öğrenim durumuna göre farklılaşmadığı, ama annenin öğrenim durumuna göre anlamlı fark gösterdiği bulunmuştur. Buna göre, annenin öğrenim düzeyi arttıkça, çocuğun bilişsel gelişim düzeyi de artmaktadır. Bu sonuç, kadınların eğitimi olmalarının ne kadar önemli olduğunu bir kere daha kanıtlamakta; ülkemizde hâlihazırda okumaz-yazmaz yaklaşık 500 bin kadar kadının varlığı ise durumun ne denli vahim olduğunu ortaya koymaktadır. Oktay ve diğerlerinin (2010) yapmış olduğu çalışmada hem annenin hem de babanın öğrenim düzeyi arttıkça çocuğun bilişsel hazırbulunuşluğun da arttığı saptanmıştır. Literatüre bakıldığında da çocuğun bilişsel gelişiminin hem annenin hem de babanın öğrenim düzeyine göre değişebildiği görülmektedir. Burchinal, Peisner-Feinberg, Pianta ve Howes (2002), okul öncesi dönemden ikinci sınıfa kadar akademik becerilerin gelişimine ailenin etkilerini inceledikleri çalışmalarının sonunda anne-babaların öğrenim düzeyi arttıkça çocukların daha iyi akademik beceriler sergilediklerini belirtmişlerdir. Oktay (1980), farklı kültürel çevrelerde yetişen 140 çocuğun gösterdiği okul olgunluğu özelliklerini incelediği çalışmasında anne ve babaları yüksek öğrenim görmüş çocukların % 70'inin okul olgunluğu düzeyinin orta ve ortanın üstünde olduğunu; anne ve babası en fazla ilkökul öğrenimi görmüş veya hiç öğrenim görmemiş çocukların % 90'ının ortadan daha düşük bir olgunluk seviyesi gösterdiğini belirlemiştir. Senemoğlu (2000) yapmış olduğu çalışmasında, çocukların zihinsel gelişimini etkileyen faktörlerin başında ailenin eğitim seviyesinin, mesleğinin, yaşanan çevrenin geldiğini öne sürmektedir. McClelland, Morrison ve Holmes (2000), zayıf çalışma becerileri olan çocukları inceledikleri çalışmalarında öğrenim düzeyleri düşük anne-babaların çocuklarının anasınına başladıklarında ve ikinci

sınıfın sonunda da diğer sınıf arkadaşları ile kıyaslandığında düşük akademik performans gösterdiklerini belirtmişlerdir.

Bu araştırmada uygulanan Kişisel Bilgi Formunda örneklemdeki çocukların ailelerinin ekonomik düzeyleri 'çok iyi, iyi, orta, kötü ve çok kötü' olarak değerlendirilmiştir. Yapılan Kruskal Wallis-H testine göre çocukların bilişsel gelişim düzeyinin ailenin ekonomik durumuna göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Bu durum, literatür bilgileriyle uyuşmamaktadır. Bunun nedeni, örneklemdeki 53 çocuktan 42'sinin ailelerinin iyi ve orta sosyo-ekonomik düzeyde oluşudur denebilir. Üstün, Akman ve Etikan (2004) farklı sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların bilişsel gelişimlerinin değerlendirilmesi amacıyla yaptıkları araştırmalarında sosyo-ekonomik düzey arttıkça çocukların bilişsel gelişimlerinde de bir artış olduğunu öne sürmüşlerdir. McClelland, Morrison ve Holmes (2000), zayıf çalışma becerileri olan çocukları inceledikleri araştırmalarında düşük statülü işlerde çalışan anne-babaların anne babaların çocuklarının anasınıfına başladıklarında ve ikinci sınıfın sonunda da diğer sınıf arkadaşları ile kıyaslandığında düşük akademik performans gösterdiklerini belirtmişlerdir. Oktay (1980) değişik sosyoekonomik çevrelerde yetişen 140 çocuğun gösterdiği okul olgunluğu özelliklerini incelediği araştırmasında maddi olanaklar açısından uygun şartlarda yaşayan çocukların % 70'inin okul olgunluğu düzeyinin orta ve ortanın üstünde olduğunu; vasıfsız işçi grubunu oluşturan mesleklerde çalışanların çocuklarının % 90'ının ortadan daha düşük bir olgunluk seviyesi gösterdiğini belirlemiştir.

Bu sonuçların yanı sıra araştırmada, eğitim-öğretim yılı başında (1. uygulama) ve eğitim-öğretim yılı sonunda (2. uygulama) alınan bilişsel gelişim puanları arasında 2.uygulama lehine istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür. Bir başka ifadeyle okul öncesi eğitim kurumuna giden 36-48 aylık çocukların demografik özellikleri ne olursa olsun, bilişsel gelişim düzeyleri sene sonunda anlamlı artış göstermiştir. Bu bulgu, okul öncesi eğitim kurumlarında MEB 2006 Okul Öncesi Eğitim Programına göre yapılan eğitimin çocukların bilişsel gelişim seviyesini bir eğitim-öğretim yılı süresince artırdığı ve beklenen düzeye getirdiği şeklinde yorumlanabilir.

Öneriler

Araştırmamızın bulgu ve sonuçlarından yola çıkarak şu önerilerde bulunabilir:

- Araştırmada MEB 2006 Okul Öncesi Eğitim Programının sadece 36-48 aylık çocuklar için bilişsel gelişim boyutu ele alınmıştır. Bu yaş grubu için sosyal-duygusal, psikomotor, dil ve özbakım becerileri alanında da benzer araştırmalar yapılabilir.
- MEB 2006 Okul Öncesi Eğitim Programında öngörülen bilişsel gelişim özelliklerinin değerlendirilmesi için yapılan araştırmanın evrenini Kütahya ili oluşturmaktadır. Ülke genelini yansıtmayacağı aşikâr olan bu araştırmanın diğer bölgelerde ve illerde de yapılarak, sonuçların karşılaştırılması yararlı olacaktır.
- Benzer bir çalışmanın okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların bilişsel gelişim düzeylerini karşılaştıracak şekilde yapılması yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Ataç, F. (1991). *İnsan yaşamında psikolojik gelişim*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E. E. & Nolen, S. (1999). *Psikolojiye giriş*. (Çev: Yavuz Alogan) Ankara: Arkadaş.
- Arı, M. (2005). *Eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa.
- Burchinal, M. R., Peisner-Feinberg, E., Pianta, R. & Howes, C. (2002). Development of

- academic skills from preschool through second grade: family and classroom predictors of developmental trajectories. *Journal of School Psychology*, 40 (5), 415-436.
- Çağdaş, A. & Yıldız, F. Ü. (2000). Deneysel yaratıcılık programının 4–5 yaş çocuklarının bilişsel gelişime olan etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 315–328.
- Ergün, S. (2003). Okul öncesi eğitimi alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin matematik yetenek ve başarılarının incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Koçak, N. (2001). Erken çocukluk döneminde eğitim ve Türkiye’de erken çocukluk eğitiminin durumu. *Milli Eğitim Dergisi*, 151.
- Kuday, F. S. (2007). Aile destekli kurum merkezli eğitim alan ve hiç okul öncesi eğitim almayan 3–6 yaş çocukların bilişsel gelişimlerinin karşılaştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- McClelland, M. M., Morrison, F. J. & Holmes, D. L. (2000). Children at risk for early academic problems: The role of learning-related social skills. *Early Childhood Research Quarterly*, 15 (3), 307 – 329.
- Oğuzkan, Ş. & Oral, G. (1987). *Okulöncesi eğitimi* (İkinci Baskı) İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Oktay, A. (1980). *Okula başlama olgunluğunu etkileyen sosyo-ekonomik ve kültürel faktörlerin incelenmesi*. Tübitak, VII. Eğitim ve Bilim Adamı Yetiştirme Seksiyonu, Tübitak Yayınları, Ankara, s.169-183.
- Oktay, A. (2007). *Okul öncesi eğitimden ilköğretime geçiş projesi*. Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği, Okul Öncesi Eğitimi, Öğretmen Eğitimi. 01 Şubat 2007. Antalya. İstanbul: Neta.
- Oktay ve diğ. (2010). Okul öncesi eğitimden ilköğretime geçiş projesi. *Geçmişten Geleceğe Okul Öncesi Eğitim*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını, 116-131.
- Özcan, H. (1996). İlkokul öğrencilerinin özgüvenleri, akademik başarıları ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkiler. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Piaget, J. (1965). *The child conception of the world*. Totowa: N. J.
- Senemoğlu, N. (2000). İlk çocukluk döneminde gelişim. *Çocuk gelişimi ve psikolojisi*. (Edt: E. Ceyhan). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Tekiner, Ö. (1997). Okulöncesi eğitiminde yeni yaklaşımlar. *Okulöncesi Eğitim Sempozyumu* (30–31 Mayıs 1996, Ankara). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ülgen, G. & Fidan, E. (1991). *Çocuk gelişimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Üstün, E., Akman, B. & Etikan, İ. (2004). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların bilişsel gelişimlerinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 205–210.
- Yavuzer, H. (1997). *Çocuğunuzun ilk 6 yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara : Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, R. & Perihanoglu, P. (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarının eğitim hedeflerini gerçekleştirme düzeyi. *12. Eğitim Bilimleri Kongresi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. 15-18 Ekim 2003. Antalya.

- Yörüköđlü, A. (1992). *Çocuk ruh sağlığı. çocuğun kişilik gelişimi, yetiştirilmesi ve ruhsal sorunları*. İstanbul: Özgür.
- Zembat, R. (1992). Okul öncesi eğitim kurumlarında yönetim ve yönetici özellikleri. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Zembat, R. (2001). *Nitelik açışından okul öncesi eğitim kurumları ve ilgili bir araştırma*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Zembat, R. (2005). *Okul öncesi eğitimde güncel konular*. İstanbul: Morpa.

Cognitive Development Levels of 36-38 Month-Old Children Attending a Pre-School Education¹

Oya RAMAZAN², Sevinç DEMİR³

Introduction

The pre-school period forms the basis of the life of a child. In this period, children form basic habits, develop their skills, become social with various experiences, and develop their mental skills. During this period, the opportunities which will be given to the child and the support of adults provide the best way to prepare for life (Oktay, 2007). Pre-school education can be defined as "a systematic training providing the development of physical, emotional, linguistic, social and mental aspects in a healthy way by taking into account developmental characteristics, individual differences and skills of children from birth until the age of compulsory education, starting positive personalities, revealing creative aspects, providing children with self-confidence, and by encouraging the parents and educators to be active" (Zembat, 1992).

Cognitive development contains all of the changes occurring from cases such as perception, memory, and reasoning, decision-making and solving problems in the form of mental processes (Atkinson, Atkinson, Smith & Nolen, 1999).

At the preschool age, the child is expected to achieve a great deal of cognitive tasks. One of the most important elements facilitating cognitive development in childhood is programmes. Rich stimulating learning experiences help the child to become mature in the process of cognitive development (Oğuzkan & Oral, 1987; Yörükoğlu, 1992) Therefore, there is a need for new preschool education programmes that are suitable for the development of children aged 4-5, to improve their cognitive skills and to create a rich and stimulating environment in which to raise strong children in every area of development (Çağdaş & Yıldız, 2000). Education conducted by taking into account the development and characteristics of children will help to develop positive personalities, reveal their existing skills and then maximize their potential.

In Turkey, in 2002, the preschool education developed by the Ministry of National Education and in collaboration with Universities, was revised by taking into consideration interests, requirements, and the way children learn in 2006. Applying the programmes showing the integrity of our national education system, addressing all developmental areas of children, bringing experience and habits which is suitable knowledge for age and development level of children does not only enable development and a learning atmosphere, but it also helps the environment to flourish (Arı, 2005).

Purpose

The aim of this study is to investigate the level of cognitive developmental characteristics of 36-48 month-old pre-schoolers, as predicted by the in Ministry of national Education, 2006 pre-school education programme. In order to achieve this general purpose, attempts have been made to answer the following question:

1. Does the cognitive development of 36-48 month-old children attending pre-school vary

¹ This article is based on the Master dissertation study "Comparison of 36-60 months children who are in pre-school according to their cognitive development qualities (Kütahya City case)".

² Assist. Prof. Marmara University Atatürk Education Faculty – oramazan@marmara.edu.tr

³ Research Assist. Dumlupınar University Education Faculty – demir_sevinc@hotmail.com

according to the gender of child, type of preschool attending, period of attendance in a pre-school education institution, the age of the mother, education status of the mother, working status of the mother, the age of father, education status of the father, the number of the siblings child has, birth order in the family, and the socio-economic status of the parents.

2. Is there any difference between the first application and the second application in terms of cognitive developmental characteristics, as predicted by the in Ministry of National education 2006 pre school education programme?

Method

The research of cognitive developmental characteristics of 36-48 month-old children attending a preschool education institution, as predicted in the 2006 preschool education programme, was figured using the survey method. The data of this study, based on the sample group, consists of 40 children from the centre of Kütahya and four official kindergartens received from the National Education Directorate of Kütahya province and 13 children received from one Vocational School for the girls- application kindergarten. In the research, the Cognitive Development Evaluation Form (CDEF) was used to collect data and to reveal the level of cognitive developmental characteristics in the 2006 Pre-School Education Programme, and a Personal Information Form was used to determine socio-economic levels. The Cognitive Development Evaluation Form, prepared by Ministry of National Education in 2006, is a form including the cognitive developmental characteristics that 36-60 month-old children should have, as predicted by the new Pre-school Education Programme. The cognitive developmental characteristics in the 2006 Pre-school Education Programme contain 36-72 month-old children. These characteristics are divided into three groups as 36-48, 49-60, and 61-72 months old. There are 11 characteristics which have been determined in the 2006 Pre-School Education Programme that 36-48 month-old children are supposed to have. Therefore, the Cognitive Development Evaluation Form consists of 11 elements for 36-48 months old.

The response option in the Cognitive Development Evaluation Form was prepared such as doing completely, doing a little, and fail using a three-point Likert scale. By visiting Pre-school Education Institutions located in the sample of the Cognitive Development Evaluation Form, after creating an area not affecting the application of the study, the application was carried out by bringing children one by one into the working area. During the first and second applications, only the child and the investigator were in the working area. The first application of the Cognitive Development Evaluation Form was applied in October, 2009 (within the first week), and the second application of the cognitive development evaluation form was applied in May, 2010 (within first week) in order not to affect the level of cognitive development when the participants began attending a pre-school education institution and in order to identify the level of development during the first days of pre-school education. In the analysis of the data of the research descriptive statistics, t-test, ANOVA, and the Kruskal Wallis H-test were used.

Findings

Scores obtained from the first and second application did not vary according to gender [1. application; $t_{(51)}=.402$; $p>.05$, 2. application; $t_{(51)}=.126$; $p>.05$]; type of school attending [1. application; $t_{(50)}=.197$; $p>.05$, 2. application; $t_{(50)}=1.135$; $p>.05$]; period of attendance at pre-school education institution [$F=.270$; $p>.05$; 2. application; $F=.530$; $p>.05$]; the age of mother [1. application; $X^2=3.22$; $p>.05$, 2. application; $X^2=4.35$; $p>.05$]; work status of mother [1. application; $t_{(50)}=.717$; $p>.05$, 2. application; $t_{(50)}=1.219$; $p>.05$]; the age of father [1. application; $X^2=2.07$; $p>.05$, 2. application;

$X^2=1.50$; $p>.05$]; the education status of the father [1. application; $X^2=.18$; $p>.05$, 2. application; $X^2=.30$; $p>.05$]; number of siblings [1. application; $X^2=2.37$; $p>.05$, 2. application; $X^2=4.51$; $p>.05$]; birth order in family [1. application; $X^2=.63$; $p>.05$, 2. application; $X^2=2.54$; $p>.05$]; economic status of the family [1. application; $X^2=3.45$; $p>.05$, 2. application; $X^2=5.34$; $p>.05$]. Scores obtained as a result of first and second application of CDEF did not vary with the education status of the mother in the first application [1. application; $X^2=3.30$; $p>.05$] but did vary in the second application [2. application; $X^2=11.22$; $p<.01$].

A comparison of the first and second applications of the total scores of 36-48 month-old children attending preschool obtained as a result of the Cognitive Development Evaluation Form demonstrated statistically significant differences [$t_{(52)}=3.477$, $p<.01$]. According to this finding of the research, after the 36-48 month-old children received training at preschool, the scores they obtained from the cognitive development scale ($X=20.11$) were higher than when they began preschool ($X=16.07$).

Conclusion, Discussion and Recommendations

The cognitive development of children did not vary according to gender, type of school attending, period of attendance at a pre-school education institution, the age of the mother, the working status of the mother, the age of the father, the education status of the father, number of siblings, and the economic status of the family. Moreover, even though there was no significant difference as regards the education status of the mother as a result of first application, there was a significant difference in the second application. In view of this situation, it can be assumed that the more the education level of mothers increase, the more consciously they approach supporting their children and follow their development. Looking over the total scores for the first and second applications of the Cognitive Development Evaluation Form, determined by 2006 Pre-School Education Programme for 36-48 month-old children, there was a significant difference in favour of the second application. This finding demonstrates that the pre-school education programme effects the cognitive development of 36-48 month-old children positively. This finding reveal to 36-48 months children achieve developmental characteristics being foreseen in 2006 pre-school education programme and which is expected of them. In this case, it can be said that pre-school education and education programmes carried out in pre-school education institutions affect the cognitive development of children positively.

Atıf için / Please cite as:

Ramazan, O. & Demir, S. (2011). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 36–48 aylık çocukların bilişsel gelişim düzeyleri [Cognitive development levels of 36-38 month-old children attending a pre-school education]. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi - Journal of Educational Sciences Research*, 1 (2), 83–98. <http://ebad-jesr.com/>.